

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel
Tel. : 02/289.76.11
Fax: 02/289.76.09

**NIET VERTROUWELIJKE
VERSIE**

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

BESLISSING

(B)091217-CDC-922

over

'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2010'

genomen met toepassing van artikel 159, §1, van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe

17 december 2009

INLEIDING

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) onderzoekt in deze beslissing, met toepassing van artikel 159, §1, van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (hierna: het technisch reglement), het voorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR (hierna: Elia) betreffende een mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor het jaar 2010.

De CREG ontving dit voorstel van ELIA bij brief van 22 oktober 2009.

Als gevolg van een vergadering van de CREG en ELIA die plaats had op 20 november 2009, ontving de CREG vanwege ELIA een brief gedateerd 30 november 2009 waarbij een document was toegevoegd waarin ELIA enkele aanpassingen en verduidelijkingen in zijn oorspronkelijk voorstel aanbrengt.

In het vervolg van dit document verwijst « het voorstel » naar het voorstel als bijlage bij de brief van 22 oktober 2009, geamendeerd door het document als bijlage bij de brief van 30 november 2009

Deze beslissing bestaat uit drie delen. Het eerste deel vat het wettelijke kader samen en het tweede deel geeft een analyse van het voorstel weer. Het derde deel omvat de eigenlijke beslissing.

De begeleidende brief van ELIA van 22 oktober 2009, het voorstel van ELIA als bijlage bij deze brief, de begeleidende brief van ELIA van 30 november 2009 en zijn bijlage worden als bijlage 1 aan deze beslissing toegevoegd.

Op 17 december 2009 keurde het Directiecomité van de CREG de onderhavige beslissing goed.

I. WETTELIJK KADER

1. Deze beslissing wordt genomen met toepassing van artikel 159, §1, van het technisch reglement, volgens hetwelk, op voorstel van de netbeheerder, de werkingsregels van de markt bestemd voor de compensatie van de kwartieronevenwichten worden goedgekeurd door de CREG en gepubliceerd door de netbeheerder.

2. Artikel 2 van het technisch reglement bepaalt dat de netbeheerder de taken en verplichtingen uitvoert die hij dient uit te voeren krachtens de wet van 29 april 1999 teneinde de elektriciteitsuitwisselingen tussen de verschillende op het net aangesloten personen te behouden en te ontwikkelen en het behoud van de veiligheid, de betrouwbaarheid en de efficiëntie van het net te bewaken, te handhaven dan wel te herstellen.

3. Artikel 3, §1, van het technisch reglement bepaalt dat de netbeheerder het technisch beheer van de elektriciteitsstromen op het transmissienet organiseert en zijn taken waarneemt teneinde met de hem ter beschikking staande middelen een permanent evenwicht tussen de vraag en het aanbod van elektriciteit te bewaken, te handhaven dan wel te herstellen overeenkomstig artikel 8 van de wet van 29 april 1999. De netbeheerder waakt over de compensatie van het globaal onevenwicht van de regelzone, dat voortvloeit uit de eventuele individuele onevenwichten van de verschillende toegangsverantwoordelijken.

4. Krachtens artikel 8 van het technisch reglement moet de netbeheerder zich onthouden van elke discriminatie tussen netgebruikers, toegangsverantwoordelijken, leveranciers van ondersteunende diensten of tussen elk andere persoon die op een of andere manier met het net verbonden is in het kader van zijn taken en verplichtingen of uitgevoerde diensten.

5. Krachtens artikel 157, §2, van het technisch reglement bewaakt, handhaaft dan wel herstelt de netbeheerder op elk moment het evenwicht tussen aanbod en vraag van elektrisch vermogen in de regelzone, onder meer veroorzaakt door de eventuele individuele onevenwichten van de verschillende toegangsverantwoordelijken. Ten dien einde schakelt de netbeheerder tijdens de uitbating van het net, in volgorde de hem ter beschikking zijnde middelen in, met name :

1° activering van de primaire regeling van de frequentie overeenkomstig de bepalingen bedoeld in Hoofdstuk XIII van Titel IV;

2° de secundaire regeling van het evenwicht in de regelzone overeenkomstig de bepalingen bedoeld in Hoofdstuk XIII van Titel IV;

3° het vermogen ter beschikking gesteld door de producenten conform art. 159, §2; en

4° de aanpassingen aan de dagelijkse toegangsprogramma's van belastingen die door de toegangsverantwoordelijken aan de netbeheerder worden aangeboden.

§3 van ditzelfde artikel voegt eraan toe dat indien de modaliteiten, bedoeld in §2, niet volstaan om tot het herstel te leiden van het evenwicht tussen de vraag en het aanbod van actief vermogen in de regelzone, de netbeheerder opdraagt om het tertiaire reservevermogen dat door derden ter beschikking wordt gesteld overeenkomstig de bepalingen bedoeld in Hoofdstuk XIII van Titel IV, te activeren.

6. Artikel 158 van het technisch reglement bepaalt dat de netbeheerder de hem ter beschikking staande middelen activeert overeenkomstig artikel 157, § 2, met name volgens het criterium van de laagste prijs.

7. Krachtens artikel 159, §2, van het technisch reglement houden alle producenten van de regelzone waarvan het nominale vermogen voor de toegang tot het net hoger of gelijk is aan 75 MW hun beschikbare vermogen ter beschikking van de netbeheerder overeenkomstig artikelen 222 en 223. Deze inschrijving voor dit reservevermogen gaat vergezeld met een prijsofferte. De producenten waarvan het nominale vermogen voor de toegang tot het net lager is dan 75 MW, alsook de producenten actief in een andere regelzone voor zover de operationele regels tussen de betrokken regelzones het toelaten, kunnen eveneens, overeenkomstig door de netbeheerder bepaalde objectieve en transparante modaliteiten, hun beschikbaar kwartiervermogen ter beschikking stellen.

8. Hoofdstuk XIII van Titel IV van het technisch reglement heeft betrekking op de ondersteunende diensten.

Artikel 233 van het technisch reglement bepaalt dat de netbeheerder het primair, secundair en tertiair reservevermogen dat bijdraagt tot het waarborgen van de veiligheid, de betrouwbaarheid en de efficiëntie van het net in de regelzone evalueert en bepaalt. Hij deelt zijn evaluatiemethode en het resultaat aan de commissie mee ter goedkeuring.

Artikel 243 van het technisch reglement bepaalt in §1 dat de netbeheerder het reservevermogen voor de secundaire regeling koopt via een mededingingsprocedure en/of aanbesteding. De netbeheerder bepaalt de technische specificaties betreffende de

terbeschikkingstelling en de levering van dit vermogen. §2 van dit artikel bepaalt dat de leverancier van deze dienst het secundaire reservevermogen activeert op aanvraag van de netbeheerder.

Krachtens artikel 249, §1, van het technisch reglement koopt de netbeheerder het reservevermogen voor de tertiaire regeling via een mededingingsprocedure en/of aanbesteding. De netbeheerder bepaalt de technische specificaties betreffende de terbeschikkingstelling en de levering van dit vermogen. §2 van dit artikel bepaalt dat de leverancier van deze dienst het tertiaire reservevermogen activeert op aanvraag van de netbeheerder.

Tot slot bepaalt artikel 256 van het technisch reglement dat de netbeheerder de middelen waarover hij beschikt aanwendt overeenkomstig dit besluit, teneinde de afwijkingen tussen het daadwerkelijk uitgewisseld actief vermogen en het geprogrammeerd actief vermogen met de buitenlandse regelzones te beperken. Deze afwijkingen worden eveneens kwartieronevenwichten genoemd.

9. Krachtens artikel 159, §4, van het technisch reglement publiceert de netbeheerder ten minste elke dag de prijzen voor de onevenwichten van de voorgaande dag.

Artikel 244, §1, van het technisch reglement stelt dat de netbeheerder, overeenkomstig artikel 26, de benodigde hoeveelheden alsmede de technische specificaties betreffende de beschikbaarheid en levering van actief vermogen aan het net voor de secundaire regeling bepaalt en publiceert.

Artikel 250, §1, van het technisch reglement voegt eraan toe dat de netbeheerder, overeenkomstig artikel 26, de benodigde hoeveelheden alsmede de technische specificaties betreffende de beschikbaarheid en levering van actief vermogen aan het net voor de tertiaire regeling bepaalt en publiceert.

II. ANALYSE VAN HET VOORSTEL

II.1. Voorafgaande opmerkingen en voorbehouden

10. Zoals de inleiding ervan verduidelijkt, wordt het voorstel door ELIA ingediend voor het jaar 2010. Deze beslissing heeft dus uitsluitend betrekking op de toepassing van de marktregels voor de compensatie van de kwartieronevenwichten gedurende het jaar 2010.

ELIA wordt verzocht later een voorstel van marktregels voor de compensatie van de kwartieronevenwichten toepasselijk na het jaar 2010 in te dienen.

11. De CREG heeft op verschillende plaatsen in het voorstel vergissingen opgemerkt, waarvan sommige regelmatig terugkeren. Zo bijvoorbeeld maakt afdeling 4 van bijlage 1 gebruik van gegevens die niet coherent zijn met deze die resulteren uit de berekeningen van afdeling 3.1 van deze zelfde bijlage 3. Het is echter niet aan de CREG om de volledige lijst op te stellen van de vergissingen die nog in het voorstel overblijven.

De goedkeuring door de CREG van het geheel of een deel van het voorstel van ELIA houdt geenszins de goedkeuring van dergelijke vergissingen in.

12. In het voorstel verwijst ELIA rechtstreeks of onrechtstreeks naar voorwaarden opgenomen in de overeenkomsten gesloten of nog te sluiten tussen ELIA en de markspelers. Deze beslissing heeft, overeenkomstig artikel 159, §1, van het technisch reglement, enkel betrekking op de voorstellen van werkingsregels van de markt bestemd voor de compensatie van de in de inleiding vermelde kwartieronevenwichten en vormt op geen enkele manier een expliciete of impliciete goedkeuring van de overeenkomsten waarnaar in het voorstel wordt verwezen. ELIA dient zonodig deze overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de marktregels die de onderhavige beslissing inhoudt.

Zo spreekt het onderhavige voorstel zich ook niet uit over de tariefaspecten.

II.2. In overweging genomen beoordelings-elementen

13. Op grond van de wetteksten weergegeven in deel I werd een aantal beoordelingselementen in overweging genomen voor het uitwerken van deze beslissing. Deze beoordelingselementen worden hierna ontleed.

14. Het mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten vormt een belangrijk element voor de werking van de Belgische markt. Het is dus van essentieel belang om rekening te houden met de structuur en de opbouw van de markt waarvoor het bestemd is. Zo moet het rekening houden met de volgende elementen:

- het aantal lokale producenten dat diensten voor de compensatie van de onevenwichten kan aanbieden is zeer beperkt,
- om nieuwe marktspelers aan te trekken die in staat zijn op de Belgische markt diensten voor de compensatie van de kwartieronevenwichten aan te bieden, dient een evenwicht gevonden te worden tussen een redelijke vergoeding van deze diensten en een regulering van de aanbiedingen, die gezien de beperkte mededinging noodzakelijk is.

15. Zo is het belangrijk dat het mechanisme voldoende flexibel is om de deelneming toe te laten van een zo groot mogelijk aantal spelers op de markt van de levering van diensten bestemd voor de compensatie van de kwartieronevenwichten. Met het oog hierop mag de structuur van het mechanisme niet de deur sluiten voor toekomstige evoluties die het mogelijk maken deze richting uit te gaan.

16. Verder is het ook noodzakelijk dat het mechanisme een adequate transparantie biedt op het vlak van de aanbiedingen en hun activering. Deze transparantie brengt een merkbare zichtbaarheid mee in termen van informatie aan de marktspelers over de aanbiedingen met betrekking tot de compensatie van de kwartieronevenwichten en draagt er aldus toe bij om het potentieel abusievelo gedrag van sommige marktspelers te ontmoedigen.

Bovendien is het belangrijk dat het mechanisme de producenten die wensen deel te nemen aan de levering van diensten voor de compensatie van de kwartieronevenwichten duidelijke signalen geeft met betrekking tot de kosten en inkomsten die zij van hun deelneming aan deze diensten kunnen verwachten.

17. Het zou echter gevaarlijk zijn mochten de ARP de compensatie van de kwartieronevenwichten in België beschouwen als een hulpmiddel dat hen ter beschikking staat om hun verplichting tot evenwicht na te komen. Het mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten moet onder de huidige omstandigheden een hulpmiddel blijven dat ter beschikking van de TNB wordt gesteld om het evenwicht van de Belgische regelzone te verzekeren. Het mechanisme moet gebaseerd zijn op de marktregels en tevens toch zoveel mogelijk *gaming* door arbitrage met de spotmarkt of met de *intraday* markt voorkomen.

Dit aspect wordt hoofdzakelijk verzekerd via het tarief voor de compensatie van de kwartieronevenwichten. De goedkeuring ervan behoort bij de goedkeuring van de tarieven van de netbeheerder en valt buiten het kader van deze beslissing.

18. Bovendien moeten het mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten en het eraan verbonden tarief een minimalisering van de kosten voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor de ARP beogen.

19. Tot slot is het van primordiaal belang dat het mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten geen hinderpaal vormt voor de oprichting van een Noordwest Europese lokale markt. De integratie van deze markten is immers noodzakelijk om tot mededinging op nationaal niveau te komen. Het is dus belangrijk dat het mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten zonder al te grote moeilijkheden met die van de buurlanden kan geïntegreerd worden.

II.3. Toepassing van het wettelijk kader en van de beoordelingselementen op het voorstel

II.3.1. Openstelling van de markt van de levering van diensten bestemd voor de compensatie van de kwartieronevenwichten

20. In het voorgestelde mechanisme staat de markt van de levering van de secundaire regeling open voor alle producenten, ongeacht of ze al dan niet reserveringscontracten in het kader van de secundaire regeling hebben getekend.

Eenzijds is elke marktspeler bij wie ELIA secundair regelvermogen heeft gereserveerd

verplicht ELIA een offerte te maken voor een vermogen dat minstens gelijk is aan het gereserveerde vermogen, zowel voor het opregelen als het afregelen. De eenheidsprijs waartegen een dergelijke marktspeler een offerte doet, moet lager zijn dan een bepaalde limiet voor de offertes van opregelvermogen en hoger dan een andere limiet voor de offertes van afregelvermogen. Deze beide limieten worden weergegeven door formules die afhangen van de referentiemarktprijs op het beschouwde uur en van het deel brandstof in de productiekosten van het desbetreffende type van centrale. Bovendien blijft het verschil tussen deze beide limieten altijd onder een bepaald plafond.

In geval van onbeschikbaarheid van het offertesysteem stelt ELIA voor het te vervangen door een eenheidsprijs voor de offertes in stijgende zin en een andere eenheidsprijs voor de offertes in dalende zin. Deze twee prijzen worden weergegeven door formules die slechts afhangen van de referentiemarktprijs op het beschouwde uur.

Anderzijds hebben de marktspelers bij wie ELIA geen secundair regelvermogen heeft gereserveerd wel de mogelijkheid om aan de secundaire regeling deel te nemen, maar zijn ze niet verplicht om dit te doen. Als ze beslissen om eraan deel te nemen, zijn de prijzen van hun offertes niet gelimiteerd.

21. De CREG stelt vast dat twee marktspelers aan de secundaire regeling in 2009 deelnemen. Door de limieten die het mechanisme op het vlak van de prijzen van de offertes invoert, beperkt het voorgestelde mechanisme de macht van deze spelers op een markt waar het beperkte aantal spelers niet tot een daadwerkelijke mededinging leidt. Bovendien voert het flexibiliteit in door het jaar onder te verdelen in subperiodes, die 'loten' genoemd worden, en door het mogelijk te maken om voor elk lot contracten voor het reserveren van secundair regelvermogen te ondertekenen. Een van de marktspelers heeft trouwens in 2009 van deze mogelijkheid gebruik gemaakt door de secundaire reserve niet op dezelfde wijze voor alle loten te contracteren. Het mechanisme voert tevens flexibiliteit in door de markt van de secundaire regeling open te stellen voor marktspelers die geen contracten voor het reserveren van secundair regelvermogen met ELIA gesloten hebben. Daardoor kunnen naar deze markt spelers aangetrokken worden die over een kleiner park beschikken en die bijgevolg misschien niet het risico kunnen nemen om aan de secundaire regeling deel te nemen op zo'n regelmatige basis als de bepaling van de loten vereist.

De CREG is van mening dat de voorgestelde werkingsregels voor de markt van de secundaire regeling een goed compromis vormt tussen het reguleren van de prijzen van de offertes en het aanmoedigen van de kleinere marktspelers om aan de secundaire regeling

deel te nemen. Dat is des te belangrijker daar de secundaire regeling totnogtoe meer dan 90% van de tijd alleen gebruikt wordt om de kwartieronevenwichten van de Belgische regelzone te compenseren.

22. Op dit ogenblik bestaat het tertiair vermogen uit vier types van hulpbronnen : niet-gereserveerd tertiair vermogen (CIPU contracten), tertiair regelvermogen gecontracteerd van de kant van de productie, tertiair regelvermogen gecontracteerd op de onderbreekbare belasting en de bijstandsovereenkomsten tussen TNB's. Het niet-gereserveerd tertiair vermogen vloeit voort uit de toepassing van artikel 159, §2, van het technisch reglement. Tertiair regelvermogen gecontracteerd aan de kant van de productie en op de onderbreekbare belasting is vermogen dat contractueel door de TNB werd gereserveerd op basis van de reacties op een internationale offerteaanvraag.

Voor de selectie van de hulpbronnen stelt ELIA voor de ontvangen offertes per kwartier in stijgende volgorde van prijs te klasseren. In de praktijk wordt het tertiair regelvermogen gewoonlijk geplaatst op de duurste eenheden die de vereiste technische kenmerken vertonen. Aangezien niet-gereserveerd tertiair vermogen (CIPU contracten) onder andere samengesteld is uit ongebruikt vermogen van eenheden in werking, zou dit vermogen in termen van kosten op een voordeliger niveau moeten geplaatst worden dan het tertiair regelvermogen. Dit mechanisme impliceert dat indien een marktspeler een maximum aan kansen wil hebben om zijn niet-gereserveerd tertiair vermogen aan ELIA te verkopen, hij er belang bij heeft een lagere prijs te bieden dan die van de offertes van tertiair regelvermogen, waarvan de prijs geplafonneerd is volgens een formule die rekening houdt met de prijs van de brandstof. Dit mechanisme laat het dus aan de markt over om ervoor te zorgen de prijzen zodanig te bepalen dat het niet-gereserveerd tertiair vermogen, waarvan de prijs vrij wordt gelaten maar waarvan het aanbod verplicht is, wordt aangeboden tegen een lagere prijs dan die van het gereserveerd tertiair vermogen, dat op duurdere machines geplaatst dient te worden.

Voor de activering van de onderbreekbare belastingcontracten wordt voorzien dat het aantal offerteaanvragen per jaar dat contractueel mogelijk is voor deze contracten beperkt zou zijn. Verder kunnen deze hulpbronnen ook gebruikt worden bij het opheffen van congesties. Teneinde de mogelijkheid te behouden om gedurende het hele jaar een beroep te doen op de onderbreekbare belasting, stelt ELIA een procedure voor die rekening houdt met de opgelegde beperking inzake het aantal activeringen en het frequenter aantal periodes waarin zich congesties op het net voordoen. Deze procedure geeft voorrang aan de tertiaire reserve op de productie-eenheden in het eerste deel van het jaar en maakt in het tweede

jaargedeelte een soepelere activering van de onderbreekbare belasting mogelijk volgens de economische stapeling.

Gezien hun aard van laatste toevlucht, wordt er enkel gebruik gemaakt van de bijstandsovereenkomsten tussen TNB's als alle andere mogelijkheden uitgeput zijn of wanneer de TNB voorziet dat hij niet over toereikende reserves in de regelzone zal beschikken.

De CREG is van mening dat deze werkwijze artikelen 157 en 158 van het technisch reglement naleeft.

Bovendien is de CREG van oordeel dat deze selectiemethode kleinere producenten die zich, gezien de structuur van hun park, niet noodzakelijk contractueel willen verbinden om deel te nemen aan de tertiaire regeling, toch de mogelijkheid biedt om deel te nemen aan de diensten voor compensatie van de kwartieronevenwichten op tertiair niveau.

23. Het voorgestelde mechanisme biedt het voordeel dat het in de toekomst evoluties zal mogelijk maken om de mededinging op de markt van de tertiaire reserve te versterken.

Zo neemt ELIA zich voor om het secundair regelvermogen en het niet-gereserveerd tertiair regelvermogen (CIPU contracten) in concurrentie te brengen vooraleer de secundaire regeling verzadigd is. Het niet-gereserveerd tertiair vermogen zou dan vóór het secundair regelvermogen geactiveerd worden indien zijn activeringsprijs interessanter is. Over dit onderwerp is momenteel een studie in de maak en ELIA is van plan om de resultaten ervan binnenkort aan de CREG over te maken.

ELIA stelt tevens voor een systeem uit te werken waarbij de ARP op het vlak van onderbreekbare belasting blokken van regelvermogen tegen een vrij vastgestelde prijs zouden mogen aanbieden. Tijdens een consultatievergadering van de afnemers aangesloten aan het net van ELIA wekte deze mogelijkheid geen opvallende belangstelling op. Bovendien zal, voor zover de invoering ervan bepaalde informaticaontwikkelingen vereist, het overeenkomstig product in 2010 niet aan de klanten - afnemers worden aangeboden.

Tot slot stelt ELIA ook de studie voor van een uitbreiding van het mechanisme tot offertes afkomstig uit het buitenland, waarvan sommige goedkoper dan de lokale offertes zouden kunnen zijn. Een dergelijk mechanisme moet nog bestudeerd worden in het kader van het regionaal initiatief van de regio CWE. Op dit ogenblik wordt er voorrang gegeven aan de

integratie van de *day ahead* en *intraday* markten.

Voor zover deze evoluties ertoe leiden de mededinging op de Belgische markt van de compensatie van de kwartieronevenwichten te versterken, moedigt de CREG ELIA aan ze te blijven bestuderen en, wanneer ze voldoende gerijpt zijn, ze in een nieuw voorstel van een mechanisme voor het compenseren van de kwartieronevenwichten in te dienen.

24. Toch wil ze de aandacht van ELIA erop vestigen dat het absoluut noodzakelijk is dat de volgorde van aanspreken van de hulpbronnen slechts op basis van het criterium van de laagste prijs gebeurt voor zover dit niet de veiligheid van de Belgische regelzone in gevaar brengt. Ze vestigt de aandacht van ELIA tevens op de kwestie van de overeenstemming van eventuele voorstellen inzake de evolutie van het mechanisme met het technisch reglement en meer bepaald met de artikelen 157 en 158, onder andere voor wat betreft de hulpbronnen die buiten de Belgisch regelzone liggen.

Wat inzonderheid het systeem betreft waarbij de ARP op het vlak van onderbreekbare belasting blokken van regelvermogen tegen een vrij vastgestelde prijs zou mogen aanbieden, verzoekt de CREG ELIA om dit product opnieuw aan de ARP voor te stellen wanneer de economische heropleving haar invloed laat gevoelen en de CREG verslag uit te brengen over de antwoorden die het zal ontvangen hebben van marktspelers die wellicht belangstelling voor dit product zouden kunnen hebben.

Wat betreft het in concurrentie brengen van het secundair regelvermogen en het niet-gereserveerd tertiair regelvermogen vooraleer de secundaire regeling verzaadigd is, had de CREG ELIA verzocht de tastbare vorderingen in het voorstel voor 2010 te vermelden. Ze neemt goed nota van de mededeling van ELIA dat er een studie in de maak is, maar stelt vast dat ze tot op het ogenblik van het opstellen van onderhavig voorstel nog geen enkel verslag van de tastbare vorderingen op dat gebied heeft ontvangen. Bijgevolg verzoekt ze ELIA haar zo vlug mogelijk en in elk geval voor het einde van het eerste kwartaal 2010 de resultaten van deze studie over te maken, met een voorstel inzake de concrete gevolgen die het van plan is eraan te geven.

II.3.2. Beschikbaarheid van de gecontracteerde hulpbronnen van secundair en tertiair regelvermogen.

25. De reservatie van het secundair regelvermogen en van het tertiair regelvermogen heeft betrekking op hoeveelheden waarvan de waarde bepaald wordt in de documenten van

ELIA met als titel « Evaluatiemethode van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2010 » en « Bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2010».

Deze documenten vormden het onderwerp van beslissing (B)090528-CDC-867 van de CREG van 28 mei 2009 over de vraag tot goedkeuring van de evaluatiemethode voor en de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2010. De onderhavige beslissing komt dus niet op deze elementen terug.

26. Op verschillende plaatsen in het voorstel, onder meer in afdelingen 4.1.1 en 4.2.1, vermeldt ELIA hetzij expliciet, hetzij impliciet, de mogelijkheid van hulpbronnen die een beschikbaarheid lager dan 100% kunnen vertonen.

De CREG is van oordeel dat de toevlucht tot hulpbronnen die een beschikbaarheid lager dan 100% kunnen vertonen gunstig is voor de werking van de betrokken markten, omdat het producenten naar deze markten kan aantrekken die over een park beschikken waarvan de omvang de beschikbaarheid van de in reserve gehouden hulpbronnen niet altijd voor 100% kan waarborgen.

Toch wil de CREG eraan herinneren dat de secundaire regelvermogens die bijdragen tot het verzekeren van de veiligheid, betrouwbaarheid en efficiëntie van het net in de regelzone werden bepaald door ELIA. Het heeft ze meegedeeld onder de vorm van een voorstel aan de CREG, die ze in haar beslissing (B)090528-CDC-867 goedkeurde op basis van artikel 233 van het technisch reglement. Bijgevolg is de CREG van oordeel dat het aanvaarden door ELIA van offertes waaraan een beschikbaarheid lager dan 100% verbonden is, op zulke wijze dient te gebeuren dat de offertes van secundair regelvermogen die ELIA worden aangeboden toelaten te voldoen aan de hoeveelheid die het onderwerp vormde van beslissing (B)090528-CDC-867 van de CREG.

Om dezelfde reden is de CREG van oordeel dat het aanvaarden van offertes van tertiair regelvermogen gecontracteerd van de kant van de productie op zulke wijze dient te gebeuren dat de offertes voor de activering van tertiair regelvermogen van de kant van de productie die ELIA worden aangeboden toelaten te voldoen aan de hoeveelheid die het onderwerp vormde van beslissing (B)090528-CDC-867 van de CREG.

II.3.3. Activering van de hulpbronnen voor de secundaire regeling

27. In zijn voorstel selecteert ELIA op D-1 voor elk kwartier van dag D offertes voor 150 MW in stijgende zin en 150 MW in dalende zin¹. Deze offertes kunnen zowel afkomstig zijn van het gereserveerd vermogen als van het niet-gereserveerd vermogen. De selectie van de offertes door ELIA gebeurt onafhankelijk voor de offertes in stijgende zin en de offertes in dalende zin, in stijgende volgorde van de eenheidsprijs van de offertes.

De geselecteerde offertes nemen deel aan de secundaire regeling op dag D voor het beschouwde uur. Elke producent waarvan minstens één offerte geselecteerd werd voor het beschouwde uur ontvangt een signaal gebaseerd op het onevenwicht van de zone, in verhouding tot het vermogen van zijn geselecteerde offertes. Deze verhouding kan verschillend zijn voor de regeling in dalende zin en de regeling in stijgende zin. Het signaal wordt door ELIA naar elke producent verstuurd voor het geheel van de productie-eenheden die hij van plan is te laten deelnemen aan de tweede regeling.

De niet-geselecteerde offertes worden door ELIA behandeld als toenemende en afnemende offertes, in het kader van het niet-gereserveerd tertiair vermogen (CIPU contracten).

28. De CREG is van mening dat deze werkwijze conform artikelen 157, §2, 158 en 159, §2, van het technisch reglement is.

29. In haar beslissing (B)081222-CDC-817 van 22 december 2008² stelde de CREG echter vast dat het activeringsmechanisme van de secundaire regeling geen nauwkeurig verband legt tussen een in aanmerking genomen offerte en de machine die zal gebruikt worden bij de activering ervan. Uit sedertdien ontvangen monitoringgegevens van de secundaire regeling blijkt inderdaad een dergelijk verband te bestaan. Dit punt wordt verder behandeld in paragraaf 41 hierna.

30. In haar beslissing (B)070927-CDC-703 van 27 september 2007 over de reserves voor 2008 verzoekt de CREG ELIA om samen met de grote industriële afnemers na te gaan op welke manier deze zouden kunnen deelnemen aan de secundaire regeling van het zone-

¹ Tenzij het totale bedrag aangeboden door de leveranciers lager is dan deze waarde. Het mag echter niet lager zijn dan 100 MW.

² Beslissing (B)081222-CDC-817 over 'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2009'.

evenwicht. De CREG heeft haar belangstelling voor dit onderwerp nogmaals bevestigd in haar beslissing (B)080513-CDC-762 over de reserves voor 2009 en in haar beslissing (B)090528-CDC-867 over de reserves voor 2010. Dit thema zal voortaan worden behandeld in het kader van de beslissing van de CREG over het voorstel van ELIA inzake artikel 233 van het technisch reglement (« beslissing over de reserves »).

II.3.4. Wijze van vergoeding van de leveranciers van de diensten voor de compensatie van de kwartieronevenwichten

31. Al valt de goedkeuring van het tarief voor de compensatie van de kwartieronevenwichten buiten het kader van deze beslissing, toch heeft het voor de tarifiering toegepaste principe gevolgen voor het mechanisme zelf, in de mate dat, om een goede werking hiervan te bekomen, de wijze van vergoeding van de producenten die diensten voor de compensatie van de kwartieronevenwichten aanbieden niet onafhankelijk mag zijn van de wijze van tarifiering van de onevenwichten van de ARP.

Deze vergoeding bestaat uit twee luiken : de vergoeding voor het reserveren van de hulpbronnen en die voor het activeren van de hulpbronnen.

Voor het reserveren van de hulpbronnen stelt ELIA voor een « *pay as bid* » vergoeding goed te keuren. Deze wijze van vergoeding werd bij voorkeur toegepast op een vergoeding op basis van de prijs van de marginale offerte met de bedoeling een lagere reservatiekost te bekomen, in een systeem waar het aantal producenten dat aan deze markt kan deelnemen voor het ogenblik beperkt is tot drie.

Voor het activeren van de hulpbronnen stelt ELIA eveneens een vergoeding van het type « *pay as bid* » voor. Deze wijze van vergoeding is aangewezen omwille van het geringe aantal marktspelers dat in staat is producten op de Belgische markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten aan te bieden. Bovendien beperkt ze de gevolgen van de prijsspieken en tempert ze het belang dat de producenten erbij kunnen hebben om productievermogen aan de markt te onttrekken. En tot slot is de toegepaste tarifiering voor de compensatie van de kwartieronevenwichten, namelijk een tarifiering tegen gemiddelde kost, coherent met de wijze van vergoeding « *pay as bid* ».

Rekening houdend met de voornoemde elementen, is de CREG van mening dat deze vergoedingsmethode het best aangepast is aan de huidige structuur van de Belgische markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten.

32. Voor de activering van het gecontracteerde tertiaire regelvermogen stelt ELIA voor om voor 2010, net zoals voor 2009, de formule voor het bepalen van de prijslimiet van de offertes af te stemmen op die welke gebruikt wordt in de procedure « Nominatie » van het CIPU contract.

De CREG stemt met dit voorstel in, aangezien het de formules voor de berekening van de prijslimieten van de offertes voor de gecontracteerde tertiaire reserves en de niet gecontracteerde tertiaire reserves standaardiseert.

33. Het activeren van de onderbreekbare belasting gebeurt volgens de principes vermeld in punt 22. Tot 2009 gebeurde de vergoeding van deze activering tegen een prijs van 110% van de laatste geactiveerde hulpbron voor het beschouwde kwartier, met een voorgestelde vaste minimumprijs van 75€/MWh.

In beslissing (B)081222-CDC-817 van 22 december 2008³ vroeg de CREG om de herwaardering van de onderbreekbare belasting *a posteriori* te vermijden.

In dat opzicht stelt ELIA voor om de activering van de onderbreekbare belasting te waarderen tegen 108% van de Belpex *day ahead* prijs, met een gewaarborgde bodemprijs van 75 €/MWh. De beschouwde Belpex prijs is de « *peak hours* » prijs indien de activering heeft plaats gehad tijdens de piekuren en de « *base load* » prijs indien de activering heeft plaats gehad buiten de piekuren of tijdens de weekends. Deze voorwaarden werden door ELIA bepaald na een overleg met de verstrekkers van deze dienst.

De CREG is van oordeel dat de wijze van activering van de onderbreekbare belasting een noodzakelijk compromis vormt tussen de voorzichtigheid ingegeven door de bezorgdheid om de veiligheid van het systeem waartoe de netbeheerder gedwongen wordt en de wil om de dwingende regels verbonden aan de onderbreekbare ladingen te versoepelen en zo deze laatste tegen voordeligere prijzen te kunnen gebruiken als de omstandigheden het toelaten. Ze is tevens van oordeel dat het voorstel van ELIA over het waarderen van de activering van de onderbreekbare belasting beantwoordt aan de eis die ze in beslissing (B)081222-CDC-817 van de CREG stelde.

Bijgevolg aanvaardt ze dit voorstel.

³ Beslissing (B)081222-CDC-817 over 'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR inzake werkingregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2009'.

II.3.5. *Intraday* markt

34. De effectieve inwerkingstelling van de *intraday* groothandelsmarkt van de productie heeft plaats gehad en de eerste programmawijzigingen werden doorgevoerd in oktober 2009. Voor zover ELIA onder andere de correcte werking van het mechanisme voor de compensatie van de onevenwichten baseert op overwegingen met het oog op het vermijden van *gaming* en *sourcing* van de ARP op de markt van de secundaire en tertiaire regelvermogens, heeft de CREG eerder al de aandacht van ELIA gevestigd op de mogelijke interacties die zich zouden kunnen voordoen tussen de nieuwe *intraday* markt en de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten.

35. Zo legde de CREG in haar beslissing (B)081222-CDC-817 van 22 december 2008⁴ de nadruk op de noodzaak voor ELIA om erover te waken dat het over de nodige reserves blijft beschikken zoals ELIA die zelf bepaalde en die het onderwerp vormden van beslissing (B)080513-CDC-762 van 13 mei 2008 van de CREG over de reserves voor 2009 en verzocht ze bijgevolg ELIA haar een mechanisme voor te stellen dat het mogelijk maakt te controleren of de deelneming van de verschillende betrokken spelers aan de *intraday* markt niet gebeurt ten nadele van de gecontracteerde reserves die ter beschikking van ELIA moeten gesteld worden of van de reservecapaciteit waarover de spelers moeten beschikken in toepassing van het CIPU contract.

Om aan dit verzoek te voldoen heeft ELIA het systeem « BERGE » ontwikkeld, dat bestaat in een visualisering in *real time* die het mogelijk maakt de inachtneming van de beschikbaarheid van een reserve van 1050 MW in de regelzone na te gaan, rekening houdend met de laatste aanvaarde *intraday* programma's. De inwerkingstelling van dit systeem werd aangekondigd voor zeer binnenkort.

Aangezien de eerste programmawijzigingen in *intraday* productie reeds hebben plaats gehad, vraagt de CREG dat deze inwerkingstelling zo snel mogelijk zou gebeuren en in elk geval voor het einde van 2009.

⁴ Beslissing (B)081222-CDC-817 over 'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2009'.

II.3.6. Transparantie en marktinformatie

36. In hoofdstuk 6 van het voorstel stelt ELIA dat zij op haar website inlichtingen verstrekt die moeten bijdragen tot de transparantie van het mechanisme voor de compensatie van de kwartieronevenwichten.

De CREG stelt vast dat deze inlichtingen overeenstemmen met wat tussen ELIA en de CREG werd afgesproken naar aanleiding van de in het voorstel vermelde brief van ELIA en het antwoord van de CREG in haar brief 20060724124 van 24 juli 2006.

De CREG merkt echter op dat de NRV wordt uitgedrukt in MW in de tabellen op de website van ELIA terwijl verscheidene downloadbare documenten van deze website verwijzen naar een waarde van NRV uitgedrukt in MWh.

De CREG verzoekt ELIA haar website tegen uiterlijk 31 januari 2010 te veranderen, om de coherentie te verzekeren van de eenheden waarin de NRV wordt uitgedrukt.

37. De CREG merkt tevens op dat ELIA in het raam van de activering van het secundaire regelvermogen de contracterende spelers een signaal stuurt dat het gedeelte van de ACE weergeeft dat door de activering van het secundaire regelvermogen op de productie-units van deze speler dient te worden gecompenseerd. Voor bepaalde uren, meerbepaald wanneer een enkele speler aan deze dienst deelneemt, geeft het verstuurd signaal de totaliteit van de ACE weer.

Om alle marktspelers een niet discriminerende toegang tot de informatie over de waarde van de ACE te verlenen, verzocht de CREG ELIA, in haar beslissing (B)081222-CDC-817 van 22 december 2008⁵, op haar website de momentele waarde van de ACE weer te geven, evenals de cumulatie ervan sinds het begin van het lopende kwartier en daarbij de positieve waarden te onderscheiden van de negatieve waarden.

Tijdens contacten tussen de CREG en ELIA in de loop van juni 2009 werd onderling overeengekomen om de momentwaarde van de NRV en de cumulatie ervan sinds het begin van het kwartier weer te geven, veeleer dan deze zelfde waarden met betrekking tot de ACE.

⁵ Beslissing (B)081222-CDC-817 over 'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2009'.

Om aan dit verzoek te voldoen heeft ELIA zijn website gewijzigd. De overeengekomen weergave van de waarden is sinds eind oktober 2009 van kracht.

38. Verder, in punt 6.4, heeft ELIA het over de publicatie van een fiche waarin de werking wordt beschreven van het mechanisme voor het in evenwicht brengen van de marktwerking met betrekking tot de compensatie van de kwartieronevenwichten.

De CREG verzoekt ELIA zonnig het document vóór 31 januari 2010 bij te werken opdat het een getrouwe weergave zou vormen van onderhavige beslissing en van het voorstel waarop ze slaat.

II.3.7. Monitoring

39. Hoofdstuk 7 van het voorstel heeft betrekking op de monitoring.

Na drie jaar van gebruikmaking van de van ELIA ontvangen monitoringgegevens wenst de CREG verder te gaan met de haar door ELIA bezorgde gegevens uit te breiden om te kunnen overgaan tot een grondigere evaluatie van de markten voor de compensatie van de kwartieronevenwichten en het evenwicht van de portefeuille van de ARP.

Deze aanvullende gegevens hebben betrekking op het *intraday* productiemechanisme en de uitwisselingen op de hub tussen ARP.

40. Wat de monitoring van de *intraday* productiemarkt betreft, stelt ELIA voor de CREG op maandbasis de volgende documenten te bezorgen: enerzijds, het aantal *intraday* programma's ingediend per ARP en per dag, anderzijds, voor elk kwartier en voor elke productie-eenheid, het door ELIA genomineerde en gevalideerde vermogen zoals vervat in het laatst ontvangen toegangsprogramma.

Dit voorstel stemt overeen met wat de CREG aan ELIA gevraagd had in haar beslissing (B)081222-CDC-817 van 22 december 2008⁶.

Bijgevolg verzoekt de CREG ELIA haar deze gegevens over te maken vanaf de verzending met betrekking tot de maandelijkse gegevens van oktober 2009, aangezien de eerste

⁶ Beslissing (B)081222-CDC-817 over 'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2009'.

programmawijzigingen met betrekking tot de *intraday* productie in de loop van die maand gebeurden.

De CREG verzoekt ELIA tevens een hoofdstuk over de monitoring van de *intraday* productie in de maandverslagen over de monitoring van de balancing in te lassen vanaf het verslag met betrekking tot januari 2010. Dit hoofdstuk zou minstens de volgende elementen moeten bevatten:

- Een tabel met de gegevens met betrekking tot de in het verslag behandelde maand, met voor elke ARP een synthese van de tijdens de maand gebeurde programmawijzigingen, in opwaartse en in neerwaartse zin, in termen van:
 - Gemiddeld aantal programma's ingediend per dag
 - Aantal betrokken productie-eenheden
 - Totale duur van de wijzigingen, alle eenheden door elkaar (aantal « kwartieren X eenheden »)
 - Totaal volume van de wijzigingen (verschil tussen het *day ahead* programma en het uiteindelijke *intraday* programma in MWh).
- Een roltabel over de laatste 12 maanden, met een synthese van de eerste tabel, zonder de ARP te onderscheiden.

41. In haar beslissing (B)081222-CDC-817 van 22 december 2008⁷ had de CREG ELIA verzocht om aan de maandelijkse monitoringgegevens vanaf de gegevens betreffende januari 2009 de volgende kwartierinformatie toe te voegen die wordt geleverd door elke producent die een secundaire regelingsovereenkomst heeft getekend:

- de informatie vermeld in punt 6.2.1. van de secundaire regelingsovereenkomst 2008.
- de informatie vermeld in bijlage 4 van de secundaire regelingsovereenkomst 2008, eventueel weergegeven in gemiddelde per kwartier.

Op het ogenblik dat onderhavige beslissing werd opgesteld had ELIA dergelijke gegevens opgestuurd voor één enkele producent (Electrabel) en voor de maanden juli tot september 2009.

⁷ Beslissing (B)081222-CDC-817 over 'het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2009'.

De CREG vraagt dat ELIA deze gegevens zou vervolledigen door haar de gegevens op te sturen met betrekking tot SPE en met betrekking tot Electrabel voor de maanden vóór juli 2009 waarvoor ze die nog niet heeft opgestuurd en ze voortaan systematisch voor alle producenten op te sturen vanaf de gegevens met betrekking tot oktober 2009.

42. Wat betreft de volumes uitgewisseld tussen ARP op de hub, verzoekt de CREG ELIA deze te versturen per koppel van ARP, per transactie en per kwartier volgens een maandelijkse periodiciteit, met onderscheid tussen de *ex ante* aangegeven uitwisselingen en de *ex post* aangegeven uitwisselingen. De CREG vraagt dat deze gegevens zouden toegevoegd worden aan de maandelijkse monitoringgegevens en dat de eerste verzending zou betrekking hebben op de maand januari 2010, volgens een in onderling overleg met de CREG te bepalen format. De eerste verzending zou de gegevens van de uitwisselingen op de hub in 2009 moeten bevatten, evenals de gegevens met betrekking tot de maand januari 2010.

43. De periodiciteit van de verzending van de monitoringverslagen en -gegevens, evenals de termijn tussen het einde van de beschouwde periode en het ogenblik waarop ze worden overgemaakt aan de CREG vormen belangrijke elementen van het monitoringproces.

Om te beantwoorden aan het verzoek dat de CREG formuleerde in haar beslissing (B)061220-CDC-611 van 20 december 2006 over het voorstel van ELIA betreffende de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten voor 2007, werd tussen ELIA en de CREG⁸ overeengekomen om de verzendingsfrequentie van de verslagen en de monitoringgegevens evenals de structuur van deze verslagen te herdefiniëren. De verslagen en gegevens werden opgesplitst in elementen die de CREG moeten bezorgd worden op maandbasis en elementen die moeten bezorgd worden op driemaandelijke basis. Deze laatste hebben betrekking op de verslagen en gegevens over de individuele kwartieronevenwichten van de ARP.

De uitvoering van deze verzending van documenten gebeurde geleidelijk aan in de loop van het jaar 2007 en zette zich verder in 2008 en 2009.

De CREG stelt vast dat dezelfde problemen zich blijven voordoen wat de verzendingstermijn

⁸ Zie onder andere de brief van ELIA van 28 februari 2007 en het antwoord van de CREG van 14 maart 2007.

van de verslagen en gegevens voor de driemaandelijke verzendingen betreft. Voor de maandelijkse verzendingen is de toestand stabiel, wat betekent dat er ook nog problemen blijven wat de regelmaat van de verzendingen betreft, in termen van inachtneming van de overeengekomen datums en van het « vergeten » van sommige maanden.

De CREG verzoekt ELIA zijn inspanningen met het oog op de verbetering van de verzendingstermijn van de verslagen en monitoringgegevens verder te zetten, onder meer met betrekking tot de automatisering en de regelmaat van de verzendingen.

III. BESLISSING

Gelet op het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe.

Gelet op het voorstel « Proposition de règles de fonctionnement du marché relatif à la compensation des déséquilibres quart horaires pour l'année 2010 », overgemaakt door de NV ELIA SYSTEM OPERATOR bij brief van 22 oktober 2009 en aangepast bij brief van 20 november 2009.

Gelet op de beslissing van de CREG van 28 mei 2009 over de vraag tot goedkeuring van de evaluatiemethode voor en de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2010.

Gelet op de voorgaande analyse.

Overwegende dat de NV ELIA SYSTEM OPERATOR zijn voorstel heeft ingediend voor het jaar 2010.

Overwegende dat het voorstel de voorschriften naleeft van de artikelen van het technisch reglement weergegeven in deel I van deze beslissing.

Overwegende dat het voorstel voldoet aan de beoordelingselementen ontwikkeld in deel II.2. van deze beslissing.

Beslist de CREG, in het raam van de opdracht die haar wordt toevertrouwd door artikel 159, §1 van het technisch reglement, het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR voor het jaar 2010 goed te keuren.

De CREG beslist echter ook dat de NV ELIA SYSTEM OPERATOR de nodige acties dient te ondernemen om te voldoen aan de opmerkingen die onder meer werden gemaakt in de paragrafen 24, 26, 29, 35, 36, 38, 40, 41, 42 en 43 van deze beslissing.

Verder herinnert de CREG aan de noodzaak voor de NV ELIA SYSTEM OPERATOR om over de reserves te beschikken die het onderwerp vormen van de beslissing van de CREG van 28 mei 2009 over de vraag tot goedkeuring van de evaluatiemethode voor en de

bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2010.

De CREG beslist tevens dat de N.V. ELIA SYSTEM OPERATOR zonodig de overeenkomsten verbonden aan de compensatie van de kwartieronevenwichten in overeenstemming dient te brengen met de nieuwe marktregels die de onderhavige beslissing inhoudt.

Verder behoudt de CREG zich het recht voor om op elk ogenblik bijkomende opmerkingen te formuleren, in voorkomend geval in een latere beslissing.

Ten slotte vestigt de CREG de aandacht op het feit dat haar aanvaarding van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR voor 2010 geenszins vooruitloopt op haar beslissing over de toepassing van een soortgelijk mechanisme na 2010.

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas :

Dominique WOITRIN
Directeur

François POSSEMIERS
Voorzitter van het Directiecomité